

Vær Sogns Socialdemokratiske Forening

Protokollen for "Vær Sogns Socialdemokratiske Forening" findes opbevaret på Stensballe Lokalhistoriske Arkiv, hvor mange medlemmer i tidens løb har refereret begivenheder over 66 års lokalpolitisk arbejde. Samtidig hermed fortæller protokollen også historien om udviklingen fra landsby til en del af en større provinsby.

Foreningen "Vær Sogns Socialdemokratiske Forening" blev oprettet i 1906 med det formål: "At udbrede kendskabet til Socialdemokratiet og søge politisk indflydelse ved indvalg af repræsentanter til sognerådet". Fra 1910 blev man repræsenteret i sognerådet og fik dermed indflydelse, men aldrig magten. Foreningen blev nedlagt i 1972, hvor Vær-Nebel blev en del af Horsens Kommune.

Den socialdemokratiske drøm i slutningen af 1800-tallet

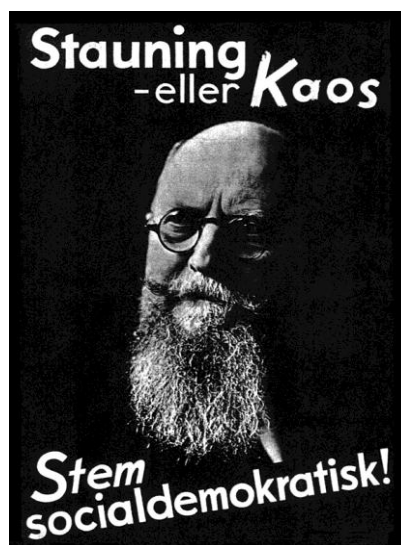
Foreningens tilblivelse

Af større arbejdssteder i Stensballe i 1906 var der Hessellund Teglværk ved Sundet (nedlagt 1947), Østergaards Frøavl (nedlagt 1976) og skov- og landbrugsbedriften på Stensballegård. Derudover var der arbejdssteder hos lokale håndværkere og på gårde, ellers måtte man til Horsens. Etableringen af Sundbroen i 1857 og Odderbanen ved Husodde i 1904 havde bragt Stensballe nærmere Horsens. Dog skilte Sundet fra Horsens, men en udvikling var sat i gang.

Derfor blev der i 1906 igangsat agitationsarbejde, bl.a. med husbesøg i Stensballe, Nebel, Meldrup, Blirup og Haldrup, og søndag den 23. september holdes der et offentligt møde i Stensballe Forsamlingshus, der lå på adressen Agervej 2, hvor folketingsmedlem L. Rasmussen talte om: Hvad står Socialdemokratiet for? I alt 76 tilhørere havde fundet vej til mødet, der resulterede i, at der blev nedsat et udvalg til forberedelse af love for en kommende forening. Den 6. oktober 1906 afholdes der stiftende generalforsamling med dagsorden: ”1) vedtagelse af love, 2) valg af formand, 3) valg af bestyrelse, 4) valg af revisor, 5) eventuelt”. Den nye forening startede med et medlemstal på 30.

Valgplakat fra først i 1900-tallet

Valgplakat fra 1935

Bestyrelsesmøder

I årenes løb har der været mange bestyrelsesmøder. Der foreligger således referater fra 118 møder.

Blandt faste punkter på dagsordenen var altid den kommende generalforsamling (i begyndelsen af foreningens historie var der to om året), hvilke foredragsholdere der

skulle inviteres, antal fælles møder, der skulle holdes med Dansk Arbejdsmandsforbund og Socialdemokratisk Ungdom, samt størrelsen af medlems-kontingentet. Derudover drøftede man forslag til kandidater til sogneråd og menighedsråd samt repræsentanter til dagbladet Horsens Socialdemokrat.

Generalforsamlinger

Generalforsamlingen var foreningens øverste myndighed. Der foreligger referat fra 82 generalforsamlinger. En typisk dagsorden omfattede: ”1) valg af dirigent, 2) oplæsning af protokollen, 3) beretning, 4) regnskab, 5) valg af formand, 6) valg af bestyrelsesmedlemmer, 7) valg af suppleanter, 8) valg af revisorer, 9) valg til kvindeudvalget, 10) valg af repræsentanter til dagbladet Horsens Social Demokrat, 11) eventuelt”. Generalforsamlingerne blev på skift holdt i forsamlingshusene i Stensballe og Haldrup. Mange emner blev behandlet. Eksempelvis ønskede man i 1907, at officielle bekendtgørelser skulle bringes i Horsens Social Demokrat og ikke kun i borgerlige aviser, og loven om gratis skolemateriel (bøger, stilehæfter og tavler) skulle bringes til fuld anvendelse. – I 1909 var kontingentet 1 kr. for ægtepar og henholdsvis 50 og 75 øre for enlige kvinder og mænd (endnu ingen ligestilling). – I 1919 var der forslag om fælles indkøb af brændsel. – I 1946 var medlemstallet steget til 124. – I 1950 ønskede man indført en husmoderafløsning i sognet. – I 1952 mødte kun bestyrelsen op til generalforsamlingen. – I 1957 ville alle foreningens medlemmer ved det kommende valg få tilsendt Horsens Social Demokrat. – I 1959 var kontingentet steget til 3 kr. pr. medlem. – I 1961 var der et underskud i foreningens kasse på 35,18 kr. – I 1966 blev det vedtaget at nedlægge foreningen på grund af svigtende interesse. – I 1967 blev der igangsat initiativer til genetablering af foreningen. – I 1972 var der mødt 16 medlemmer til generalforsamlingen, der i øvrigt blev foreningens sidste.

Medlemsarrangementer

Medlemsarrangementerne har vekslet i antal og omfang i årenes løb. Nogle blev en succes, andre ikke. I alt foreligger der referat fra 55 medlems-arrangementer. Eksempelvis mødte der 40 medlemmer i 1907 til foredrag af den lokale folketingskandidat, ostehandler A. C. Mortensen. – I 1910 var der oplæsning af ”Genboerne” med deltagelse af 60 medlemmer. – I 1917 var der stiftelsesfest med tale af folketingsmedlem Fanny Jensen, Horsens (hun blev senere minister for familieanliggender). – I 1941 vistes filmen ”I Folkets Navn”, og 2. juledag var der fest for 75 børn. – I 1946 var der stiftelsesfest med tale af borgmester Villy Sørensen, Vejle. Der var mødt 125 deltagere.

– I 1947 var der høstfest med dans, pris 15 kr. pr. par, i alt 100 deltagere. – I 1950 var der andespil om 9 ænder, 4 gæs og 8 høns. – I 1952 var der fest med 125 deltagere. Dog tiltrak dansen, der sluttede kl. 3 om natten, 160 deltagere. – I 1954 var der foredrag om folkepension, og der vistes filmen ”I Kamp mod Uretten”. – I 1956 var der 50 års stiftelsesfest med foredrag af folketingsmedlem Lars Conradsen, Aalborg, dog med ringe deltagelse. – I 1968 var der møde for opstilling af kandidater til sognerådet med

efterfølgende generalforsamling. – I 1969 var der møde om kommunesammenlægningen med Horsens. Foreningens kandidat til byrådet blev nr. 15 på Socialdemokratiets liste. Placeringen beroede på de lokale foreningers medlemstal i Horsens, Vær, Hatting, Tyrsted og Bækkelund.

Socialdemokratiet har ikke altid forstået landbrugets problemer.
”Det betrængte Landbrug”, Blæksprutten i 1916.

Foreningens nedlæggelse

Nedlæggelse af Vær Sogns Socialdemokratiske Forening, herunder medlemmernes overførsel til Horsens pr. 1. januar 1973, blev lovmæssigt besluttet på en generalforsamling den 2. december 1972, og den 28. februar overførtes en sparekassebog på 600,67 kr. samt et kontantbeløb på 118,56 kr., i alt 719,23 kr. til Horsens Socialdemokratiske Forening. En 66 år epoke i Vær sogn var slut.

Litteratur

Niels Ole Finnemann, 1985. I Broderskabets Aand 1871-1977. Gyldendal.